

על הספר: מעבר לסוף: סיפורה של מנהלת בית היתומות בקובנה שצעדה עם תלמידותיה למוות

מחברים: מחבר/ת: קליבונסקי, בן-ציון

סימן מדף: קלי

מספר מיון: ס

מדיה: ספרים

סוג: ספרות יפה

ז'אנר: שואה

קהל היעד: מבוגרים

עמודים: 351 עמודים. כולל הערות, סוף דבר

גובה: 23 ס"מ

מוציאים לאור: ספריית בית אל מקום הוצאה: ישראל

שנת הוצאה: 2025

מס"ב: 9789655972054

מס. המרכז לספריות וספרות: 26-0124

שפה: עברית

תאריך קטלוג: 12/05/2026

תקציר:

החיבור "מעבר לסוף" נכתב על דמות היסטורית, המנהלת הפדגוגית והמחנכת בבית היתומות בקובנה, שסיימה את חייה בצעידה עם תלמידותיה אל עבר בור ההריגה באוקטובר 1941. הגיבורה, גניה זיו, נולדה ב-1894 בעיירה נידחת (ומפורסמת) סְלֶנט בפלך קובנה, בצפון-מערב האימפריה הרוסית. כבת למשפחה תורנית-משכילית מהמעמד הבינוני-הגבוה, היא נשלחה בגיל צעיר לרכוש ידע והשכלה בגימנסיה יהודית מרוחקת מביתה. שם היא למדה שבע שנים ועוד שנת פדגוגיה, וסיימה את לימודיה בהצטיינות יתרה עם תעודת הוראה למורה פרטית, כנוהג המפלה שהיה מקובל ברוסיה הצארית כלפי יהודים. בתום לימודיה היא השתלבה בעבודת בית המרקחת שבחזקת אמה, ובד בבד לימדה בהתנדבות שיעורים פרטיים לילדות נזקקות. בתקופת מלחמת העולם הראשונה, היא ומשפחתה, כשאר יהודי פלך קובנה, גורשו בידי השלטונות הצבאיים הרוסיים, ובעיר מקלטם וילנה סבלו חרפת רעב. כעבור שנה, הרשו שלטונות הכיבוש הגרמניים למשפחתה לשוב לסלנט, ושם החלה זו בתהליך שיקום איטי של עסקיה. עם הקמת הרפובליקה הליטאית ומיסוד אוטונומיה ליהודים, התמנתה גניה זיו ב-1919 למנהלת בית הספר המקומי שהקימה ההסתדרות העברית "תרבות", ובתפקיד זה התמידה עד לשריפה הגדולה בעיירתה ב-1926, שבה נשרף גם בית הספר. בתקופת הביניים הארוכה עד לשיקום היא החלה בלימודי פילוסופיה-פדגוגיה באוניברסיטת קובנה. גניה זיו השלימה את לימודיה האקדמיים ב-1931, בסמיכות זמנים מדויקת להקמתו של בית יתומות בקובנה. היא התבקשה לשמש מנהלת פדגוגית של המוסד החדש, שתלמידותיו היו מהשכבות הפגועות ביותר של החברה היהודית בקובנה ובסביבתה. בשלהי שנות ה-30 עלו בה מחשבות על עלייה לארץ ישראל והקמת מוסד חינוכי בה, והיא אף רכשה חלקת קרקע נכבדה לצורך זה. השואה, כאמור, קטעה אפשרות מימוש של שאיפות-חלומות אלו. החיבור "מעבר לסוף" בא להאיר דמות זו של אישה אדוקה פרוטו-פמיניסטית, למדנית בעלת אופי עצמאי-עקשני, שאף שלא הלכה בתלם

ולא השתלבה בסדר החברתי-בורגני המקובל לתקופתה, פילסה לה דרכים עצמאיות ייחודיות משלה, ומתוך בירורים עצמיים-פנימיים מתמידים ומסע אישי רגשי דומה שמימשה את שאיפותיה. -- מהכריכה האחורית